

Protocol
Huiselijk geweld
&
Kinder-
mishandeling

februari 2019

Talentrrijk
Worden wie je bent

COLOFON

Naam: Daltonschool Talentrijk

Adres: P/a. Theo Driessenhof 35
5709BA Helmond
0492-512223

Directeur: Dhr B. Houben

Schoolbestuur: QliQ Primair Onderwijs Helmond
Nieuwveld 61
5702 HW Helmond

INHOUDSOPGAVE

Colofon	pag. 1
Inhoudsopgave	pag. 2
Definitie van kindermishandeling	pag. 3
Informatie over signaleren	pag. 3
Verbeterde meldcode	pag. 4
Verduidelijking verantwoordelijkheden	pag. 6
Informatie over 'Veilig Thuis'	pag. 8
Gesprek met kind	pag. 9
Gesprek met ouders	pag. 10
Contact met allochtone ouders	pag. 11
Sociale kaart	pag. 12
Bijlage 1 Voorbeelden van de verschillende vormen van kindermishandeling	pag. 14
Bijlage 2 Signalen van kindermishandeling (4-12 jaar)	pag. 16
Bijlage 3 Route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	pag. 19

DEFINITIE VAN KINDERMISHANDELING

Kindermishandeling is:

- elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard,
- die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen,
- waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Er zijn 6 vormen van kindermishandeling:

- lichamelijke mishandeling
- lichamelijke verwaarlozing
- psychische mishandeling
- psychische verwaarlozing
- seksueel misbruik
- getuige zijn van geweld in het gezin

Bijlage 1 beschrijft voorbeelden van de verschillende vormen van kindermishandeling

---

INFORMATIE OVER SIGNALEREN

Een leerkracht kan verschillende signalen bij een kind waarnemen die erop kunnen duiden dat het kind mishandeld wordt. Signalen zijn echter geen bewijzen van kindermishandeling. Waargenomen signalen geven hoogstens vermoedens van kindermishandeling aan. Vermoedens van kindermishandeling kunnen versterkt worden als er meerdere signalen opgepikt worden. Waargenomen signalen geven nooit een volledig beeld van wat er aan de hand is bij een kind. Deze signalen vragen om een zorgvuldige interpretatie en nader onderzoek.

Als een kind afwijkend gedrag vertoont, kan dit vele oorzaken hebben. Er zijn ook kinderen die mishandeld worden, maar geen signalen uitzenden. In zo'n geval is het bijna onmogelijk om kindermishandeling vast te stellen.

Bijlage 2 bevat een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen tussen 4 en 12 jaar.

Het is de taak van de leerkracht om kindermishandeling zo mogelijk te signaleren en actie te ondernemen om te proberen om de mishandeling te stoppen.

Een kind kan vertrouwen krijgen in de leerkracht als deze zich actief luisterend opstelt en laat zien dat hij oprecht geïnteresseerd is in het kind. Dit maakt het voor het kind makkelijker om de leerkracht in vertrouwen te nemen en aan te geven in welke situatie hij zich bevindt.

Omgaan met signalen

- zet de signalen op een rij;
- scheid eigen waarnemingen van die van een ander;
- zoek niet naar bewijzen;
- trek geen overhaaste conclusies;
- denk niet te snel: 'het valt wel mee';

Wat te doen bij een vermoeden van kindermishandeling?

FASE 1: HET ONTSTAAN VAN EEN VERMOEDEN

- Er is een signaal waargenomen waardoor een vermoeden van kindermishandeling ontstaat
- Verzamelen en vastleggen van alle aanwijzingen die het vermoeden onderbouwen (bijlage 2 kan hierbij gebruikt worden)
- Observeren van het kind
- Verzamelen van aanvullende informatie (bijv. bij een andere leerkracht die het kind of het gezin kent of een leerkracht die het broertje/zusje in de klas heeft)
- Zo mogelijk voorleggen van de waarnemingen aan kind of ouders (dit kan het vermoeden van kindermishandeling wegnemen)

! Het is belangrijk dat je zorgvuldig met een vermoeden omgaat en informatie over de situatie inwint en vastlegt. Er moet echter niet te lang gewacht worden met het zetten van de volgende stap.

FASE 2: OVERLEG

- Bespreken van de vermoedens met leerkracht(en), zorgcoördinator en directie (overleggroep). Het is aan te raden om één persoon als coördinator (binnen de directie) aan te wijzen die verantwoordelijk is voor de coördinatie en de voortgang.
- Advies inwinnen bij 'Veilig Thuis'
- Het opstellen van een plan van aanpak (nader onderzoek)

FASE 3: NADER ONDERZOEK

- Een gesprek met het kind
- De zorgen voorleggen aan de ouders
- Onderzoek van het kind
- Een huisbezoek (indien van toepassing)
- Bespreken van de resultaten

! Aan het einde van deze fase kan de overleggroep tot de conclusie komen dat er waarschijnlijk geen sprake is van kindermishandeling.

FASE 4: WEGEN

- Heb ik op basis van fase 1 t/m 3 een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling?
- Heb ik een vermoeden van acute of structurele onveiligheid?

Samen met Veilig Thuis trekken we op om te bekijken wat er nodig is. Veilig Thuis moet vanuit haar radarfunctie op de hoogte zijn van eventuele hulp (acuut of structureel) die geboden wordt.

FASE 5: BESLISSEN

1. Is melden noodzakelijk?

Melden is noodzakelijk als er sprake is van:

- Acute onveiligheid;
- Structurele onveiligheid

2. Is hulp verlenen of organiseren (ook) mogelijk?

Hulp verlenen is mogelijk als:

- De professional in staat is om effectieve/passende hulp te bieden of organiseren;
- De betrokkenen meewerken aan de geboden of georganiseerde hulp;
- De hulp leidt tot duurzame veiligheid

Indien hulp verlenen op basis van deze punten niet mogelijk is, is melden bij Veilig Thuis noodzakelijk.

FASE 6: EVALUATIE

- Evalueren hoe het een en ander is gegaan
- Zo nodig bijstellen van afspraken

FASE 7: NAZORG

- Alert blijven op het welzijn van het kind
- Zo nodig bij elkaar roepen van betrokkenen
- Zo nodig opnieuw contact opnemen met 'Veilig Thuis'

VERDUIDELIJING VERANTWOORDELIJKHEDEN

Om het voor medewerkers mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt Talentrijk er zorg voor dat:

Directie, bestuur en/of leidinggevenden:

- de meldcode opnemen in het zorgbeleid en/of veiligheidsbeleid van de organisatie;
- een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling (mogelijk de zorgcoördinator) aanstellen;
- regelmatig trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering aanbieden aan medewerkers, zodat medewerkers voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluiten op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de meldcode aansluiten op de zorgstructuur van de organisatie;
- ervoor zorgen dat er voldoende deskundigen intern en extern beschikbaar zijn om de medewerkers te kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de meldcode;
- de werking van de meldcode regelmatig evalueren en zo nodig acties in gang zetten om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- binnen de organisatie en in de kring van ouders bekendheid geven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- afspraken maken over de wijze waarop Talentrijk haar medewerkers zal ondersteunen als zij door ouders in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen;
- afspraken maken over de wijze waarop Talentrijk de verantwoordelijkheid opschaalt indien de signalering en verwijzing voor een leerling stagneert;
- eindverantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van de meldcode.

Zorg-locatiecoördinator:

- als aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling is aangesteld;
- als vraagbaak functioneert binnen de organisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling;
- signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- kennis heeft van de stappen volgens de meldcode;
- taken vaststelt van een ieder (Wie doet wat wanneer) en deze in de meldcode vastlegt;
- de sociale kaart in de meldcode invult;
- deelneemt aan het zorgadviesteam;
- de aansluiting van de meldcode op de werkprocessen uitvoert;
- de aansluiting van de meldcode op de zorgstructuur uitvoert;
- samenwerkingsafspraken vastlegt met ketenpartners in de meldcode (sociale kaart);
- de uitvoering van de meldcode coördineert bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- waakt over de veiligheid van de leerling bij het nemen van beslissingen;

- zo nodig contact opneemt met 'Veilig Thuis' voor advies of melding;
- de genomen stappen evalueert met betrokkenen;
- toeziet op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin;
- toeziet op dossiervorming en verslaglegging.

Leerkracht, vakleerkracht en/of remedial teacher:

- signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- overlegt met de intern begeleider bij zorg over een leerling aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- afspraken uitvoert die zijn voortgekomen uit het overleg met de zorgcoördinator of andere betrokkenen, zoals observeren of een gesprek met de ouder;
- de resultaten bespreekt van deze ondernomen stappen met de zorgcoördinator of andere betrokkenen.

De directie, de leidinggevende en de medewerkers zijn niet verantwoordelijk voor:

- het vaststellen of er al dan niet sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld;
- het verlenen van professionele hulp aan ouders of leerlingen (begeleiding).

INFORMATIE OVER 'VEILIG THUIS'

'Veilig Thuis' heeft de volgende kerntaken:

- het adviseren aan melders of adviesvragers
- het in ontvangst nemen, onderzoeken en beoordelen van een melding
- het zo nodig op gang brengen van de hulpverlening

ADVIES

'Veilig Thuis' kan hulp bieden bij de interpretatie van de waargenomen signalen, adviseren over verder te ondernemen stappen of over het voeren van een gesprek met ouders of kind, of informatie geven over de hulpverleningsmogelijkheden in de regio.

Bij het vragen om advies hoeft de adviesvrager geen naam en adres van het betreffende kind op te geven. Het hoeft verder niet bij één adviesgesprek te blijven. Er kunnen meer contacten zijn tussen de adviesvrager en 'Veilig Thuis' over hetzelfde gezin. Na een adviesgesprek onderneemt 'Veilig Thuis' geen actie in de richting van het kind of het gezin. De verantwoordelijkheid over de aanpak van de eventuele mishandeling blijft bij de adviesvrager liggen.

MELDING

Bij een melding neemt 'Veilig Thuis' de verantwoordelijkheid voor de aanpak van de vermoedelijke mishandeling over. Er wordt dan bij 'Veilig Thuis' een dossier aangelegd, waarin ook de naam van het kind en de ouders en de adresgegevens opgenomen worden.

1. Er wordt zoveel mogelijk informatie gevraagd aan de melder.
2. 'Veilig Thuis' start een onderzoek naar de gezinssituatie van het kind.
3. De ouders worden uitgenodigd voor een gesprek en zo mogelijk wordt ook met het kind gesproken.
4. 'Veilig Thuis' verzamelt meer informatie over het kind (bijv. bij de huisarts of consultatiebureau)

Als het vermoeden van kindermishandeling wordt bevestigd:

5. 'Veilig Thuis' spoort de ouders aan tot hulpverlening. 'Veilig Thuis' verwijst de ouders door naar de passende hulpverleningsinstantie.
6. Als ouders niet bereid zijn of als het geval ernstig is, schakelt 'Veilig Thuis' de Raad voor de Kinderbescherming in.
7. Als ouders dan nog niet willen meewerken, kan dit uiteindelijk leiden tot ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing van het kind.

ANONIMITEIT

Onder bepaalde voorwaarden kan een melder anoniem blijven t.o.v. het kind en het gezin dat gemeld wordt. De melder moet zijn naam wel altijd aan 'Veilig Thuis' bekendmaken. 'Veilig Thuis' kan de identiteit van de melder dan geheimhouden. Voor iemand uit de privé-omgeving van het kind is anoniem melden altijd mogelijk. Voor een beroepskracht is anoniem melden mogelijk als bekendmaking van de naam een bedreiging voor het kind of voor de beroepskracht zelf kan vormen en als de vertrouwensrelatie tussen de beroepskracht en het kind of het gezin verstoord kan worden.

GESPREK MET KIND

DE VOORBEREIDING VAN HET GESPREK

- Bepaal eerst het doel van het gesprek. Mogelijke doelen kunnen zijn: meer informatie verkrijgen over de situatie van het kind, erachter zien te komen hoe het kind de situatie beleeft, het vertrouwen van het kind winnen of het kind steunen.
- Zorg dat u het gesprek op een rustige plek kunt voeren waar u niet gestoord wordt.
- Zorg dat u de tijd heeft voor het gesprek.
- Bedenk op welke manier u het gesprek met het kind kunt openen.

HET GESPREK

- Stel het kind eerst op zijn gemak. Ga op dezelfde ooghoogte zitten. Houd er rekening mee dat langdurig oogcontact of lichamelijk contact als bedreigend ervaren kan worden.
- Ga het gesprek met een open houding aan. Luister goed naar het kind en volg zijn tempo. Stel open vragen, zoals: wat is er gebeurd? Hoe voelde je je toen? Waar doet het pijn? Vermijd gesloten vragen die alleen met ja of nee te beantwoorden zijn. Stel geen waaromvragen en stel niet te veel vragen achter elkaar.
- Let tijdens het gesprek zowel op verbale als op non-verbale boodschappen van het kind.
- Laat het niet merken als u van het verhaal van het kind schrikt.
- Vraagt niet verder als het kind aangeeft iets niet te willen vertellen.
- Laat tijdens het gesprek uw waardering blijken als het kind dingen vertelt. Geef ook aan dat u het moedig vindt dat het kind met u wil praten.
- Val tegenover het kind de ouders niet af. Geef aan dat de ouders misschien zelf problemen hebben.
- Vertel het kind dat het niet de enige is die zo iets meemaakt. Geef ook duidelijk aan dat het niet de schuld is van het kind.
- Beloof nooit totale geheimhouding aan het kind. Als de situatie ernstig is, zult u immers uw belofte moeten verbreken. U kunt het kind wel beloven dat u geen stappen onderneemt zonder dit met het kind te bespreken.

DE AFSLUITING VAN HET GESPREK

- Geef een korte samenvatting van het gesprek in de woorden van het kind.
- Spreek nog eens uw waardering uit dat het kind u in vertrouwen heeft genomen.
- Geef duidelijk aan wat er na het gesprek zal gebeuren. Maak duidelijk dat u verdere stappen altijd eerst met het kind zult bespreken.
- Laat het kind merken dat het bij u terecht kan. Spreek een volgend gesprek af en geef aan dat het kind ook eerder mag komen praten als het daar behoefte aan heeft.

GESPREK MET OUDERS

Een gesprek met de ouders wordt gevoerd om de zorgen te delen over bepaalde signalen die u heeft waargenomen. Daarbij komt de schuldvraag niet aan de orde. Het is niet de bedoeling dat u de ouders vertelt dat u denkt dat er mishandeling in het spel is. Het is niet de taak van de leerkracht om dit aan te tonen.

DE VOORBEREIDING VAN HET GESPREK

- Bepaal het doel van het gesprek. Een gesprek is meestal bedoeld om uw zorgen over het kind te delen en de situatie van het kind zo goed mogelijk in beeld te krijgen. Ook kunt u proberen om ouders te motiveren om hulp te zoeken of u kunt proberen zelf contact te onderhouden met het gezin.
- Beslis wie het gesprek gaat voeren. U kunt ervoor kiezen om het gesprek samen met een ander te voeren.
- Beslis waar het gesprek zal plaatsvinden. U kunt de ouders naar school laten komen. Ook kunt u ervoor kiezen om zelf naar de ouders toe te gaan. Het is dan wel belangrijk dat het kind om wie het gaat of andere kinderen niet bij het gesprek aanwezig zijn.
- Trek niet meer dan een uur voor het gesprek uit. Voor de ouders kan dit een zwaar gesprek worden. Als een uur te kort blijkt te zijn, kan er een volgende afspraak gemaakt worden.
- Als er hulp nodig is bij de voorbereiding van het gesprek, kan er advies worden gevraagd bij 'Veilig Thuis'.

HET GESPREK

- Vertel de ouders wat het doel van het gesprek is. Zeg erbij dat het gesprek vertrouwelijk is.
- Vertel de ouders zo concreet mogelijk wat u is opgevallen aan het kind. Beschrijf duidelijk uw waarnemingen. Houd uw eigen interpretaties daarbij achterwege. Maak geen gebruik van de woorden 'kindermishandeling' of 'misbruik'.
- Vraag de ouders of ze uw waarnemingen herkennen. Kunnen zij een verklaring hiervoor geven?
- Geef aan dat u zich zorgen maakt om het kind en vraag de ouders of zij deze zorgen met u delen.
- Stimuleer de ouders hun ervaringen te vertellen door het stellen van open vragen.
- Let op non-verbale boodschappen van de ouders.
- Ga in het gesprek niet alleen in op uw zorgen om het kind. Geef ook aan wat er wel goed gaat.
- Respecteer de ervaringsdeskundigheid van de ouders met betrekking tot hun kind.
- Geef de ouders in het gesprek de ruimte om hun frustraties te uiten. Laat zien dat u luistert en probeer uiteindelijk het gesprek terug te laten komen op het kind.
- Veroordeel de ouders niet, maar toon begrip zonder het probleem af te zwakken.
- Spreek de ouders aan op hun verantwoordelijkheid. Bespreek samen wat de ouders zelf kunnen doen of welke mogelijkheden tot hulp ze hebben.

DE AFSLUITING VAN HET GESPREK

- Vat het gesprek kort samen.
- Maak afspraken over het vervolg. U verwijst de ouders bijvoorbeeld naar een hulpverleningsinstantie of u maakt een afspraak voor een vervolggesprek.
- Maak duidelijk dat de ouders contact met u kunnen opnemen als ze nog eens willen praten.
- Leg gemaakte afspraken en besluiten na afloop van het gesprek vast op papier en zorg dat de ouders hier een kopie van krijgen.

CONTACT MET ALLOCHTONE GEZINNEN

Vanwege cultuurverschillen kan een gesprek met allochtone ouders om een andere benadering vragen. Het kan handig zijn om in een dergelijk geval eerst contact op te nemen met 'Veilig Thuis'. 'Veilig Thuis' kan vanuit ervaring advies geven over het voeren van een gesprek met allochtone ouders.

In het contact met allochtone gezinnen kunnen verder de volgende punten van belang zijn:

- Zorg dat u enigszins op de hoogte bent van de cultuur van het gezin en zijn gewoonten. Niet alle allochtone gezinnen zijn hetzelfde.
- Direct ter zake komen kan als onbeleefd ervaren worden. Neem ruim de tijd voor het gesprek en neem eerst iets te eten of te drinken als dit wordt aangeboden.
- Wees u ervan bewust dat familie-eer belangrijk kan zijn. Probeer ervoor te zorgen dat de familie-eer niet aangetast wordt.
- Het kan in een gezin eervoller zijn om een probleem met behulp van de eigen familie op te lossen in plaats van met buitenstaanders. Houd hier rekening mee door te vragen of iemand uit de familie het gezin misschien zou kunnen helpen.
- Houd er rekening mee dat het in bepaalde culturen onbeleefd is om een autoriteit (zoals een leerkracht) tegen te spreken. Dit kan ertoe leiden dat er wordt ingestemd met bepaalde afspraken, maar dat deze uiteindelijk niet worden nageleefd.

BIJLAGE 1 VOORBEELDEN VAN DE VERSCHILLENDE VORMEN VAN KINDERMISHANDELING

Lichamelijke mishandeling:

‘Mees van vier jaar blijft maar met zijn auto over de tafel rijden, terwijl hij weet dat dat niet mag. Zijn oppas zit op de bank een sigaretje te roken. Ze heeft al een paar keer gewaarschuwd. Nu is ze het zat. Ze grijpt Mees en duwt de brandende sigaret tegen zijn arm.’

‘Wanda van acht jaar pest de hele ochtend al haar kleine zusje van vier. Ze trekt aan haar haren en pakt haar speelgoed af. De moeder van Wanda heeft haar al ontelbare keren gewaarschuwd. Dan laat Wanda haar zusje struikelen als ze langsloopt. Haar moeder zegt: ‘En nu is het genoeg!’ Ze geeft Wanda een tik op haar billen.’

Het kan zijn dat de moeder van Wanda een keer haar zelfbeheersing verloor en dat dit de eerste keer is dat Wanda een tik krijgt. Dit komt niet duidelijk uit het voorbeeld naar voren. Het kan ook zo zijn dat de moeder erg snel haar zelfbeheersing verliest en Wanda elke dag een tik krijgt. In ‘lichte’ gevallen zoals in het voorbeeld van Wanda is er sprake van mishandeling als het lichamenlijk geweld geregeld voorkomt of tot letsel leidt. Dit betekent niet dat ‘af en toe een tik’ wel goedgekeurd dient te worden.

Lichamelijke verwaarlozing:

‘De moeder van Marianne heeft anorexia en eet extreem weinig. Ze haalt weinig eten in huis. Ze wil niet dat Marianne dik wordt en let extragoed op wat Marianne eet. Marianne krijgt daardoor veel te weinig eten. Ze is erg dun en vaak moe en duizelig.’

‘De zevenjarige Thea heeft altijd dezelfde vieze kleren aan. Ze wordt bijna nooit gewassen waardoor ze vette haren heeft en stinkt. Ze wordt op school vaak gepest.’

Psychische mishandeling:

‘De vader en moeder van Chantal vinden het belangrijk dat ze hard leert. Chantal is een ijverige leerling en haalt altijd wel een voldoende. Haar ouders vinden dit niet genoeg. Chantal mag alleen nog maar met een vriendinnetje spelen als ze minstens een negen heeft gehaald.’

‘Rachid van vier komt thuis. Hij heeft een zelfgemaakte verftekening bij zich. De juf zei dat ze hem hartstikke mooi vond. Snel loopt hij naar zijn moeder om de tekening te laten zien. ‘Kijk eens mam, heb ik gemaakt.’ Zijn moeder kijkt naar de tekening en begint te lachen. ‘Wat moet dit nou weer voorstellen? Kunnen ze je op school niet leren om iets fatsoenlijks te tekenen?’ Ze verscheurt de tekening en stopt hem in de prullenbak.’

Psychische verwaarlozing:

'Pieter komt thuis van school. Zijn vader hangt voor de televisie. Als Pieter wil vertellen dat hij zijn rekentoets zo goed heeft gemaakt, zegt zijn vader: 'Stil ik kijk televisie.' Net als elke andere dag wordt er de hele middag en avond televisiegekeken. De ouders van Pieter horen nooit iets van wat Pieter meemaakt op school of daarbuiten.'

'Terra valt met haar fiets in de tuin. Ze moet hard huilen. Haar knie bloedt. Haar moeder is binnen aan het strijken. Haar vader leest buiten een boek. Beiden reageren ze niet op het gehuil van Terra. Ze gaat dan maar zelf naar binnen op een pleister te pakken.'

Seksueel misbruik:

'De moeder van Evelien is verpleegkundige en werkt vaak 's avonds. Vader brengt Evelien dan naar bed. Als ze in bed ligt, komt haar vader altijd nog even bij haar liggen. Hij betast haar dan en zij moet zijn penis aanraken. Vader zegt dat alle vaders en dochters zulke dingen doen. Evelien moet het alleen maar niet tegen haar moeder zeggen, want die wordt dan vast jaloers.'

'Elke dinsdagmiddag is de achtjarige Stefan een paar uurtjes bij zijn buurman omdat zijn moeder dan laat uit haar werk is. Elke week kijkt de buurman samen met Stefan naar porno op internet en heeft hij seksueel contact met hem. De buurman heeft meerdere malen tegen Stefan gezegd dat hij zijn moeder zal vermoorden als hij tegen iemand iets hierover zegt.'

Getuige zijn van geweld in het gezin:

'Wim en Maarten zijn broers. Wim is zeventien jaar en Maarten is zeven. Hun moeder is gescheiden. Zij voedt de twee jongens alleen op. Wim gebruikt vaak drugs en drinkt veel alcohol. Als hij onder invloed is, slaat of schopt hij zijn moeder. Maarten is vaak bij deze mishandeling aanwezig. Hij kruipt dan angstig onder de tafel.'

'De vader van Susan heeft losse handjes. Geregeld geeft hij zijn vrouw een klap. Als hij echt kwaad is, slaat hij haar helemaal in elkaar. Susan is hier een paar keer getuige van geweest. Ook Susan krijgt wel eens een klap van haar vader.'

BIJLAGE 2 SIGNALLEN VAN KINDERMISHANDELING (4-12 JAAR)

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben.

Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen aan wie niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

➤ LICHAAMELIJK WELZIJN

- Blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- Groeiachterstand
- Te dik
- Slecht onderhouden gebit
- Geregeld buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- Kind stinkt, heeft geregeld smerige kleren aan
- Oververmoeid
- Vaak ziek
- Ziektes herstellen slecht
- Kind is hongerig
- Eetstoornissen
- Achterblijvende motoriek
- Niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

➤ GEDRAG VAN HET KIND

- Timide, depressief
- Weinig spontaan
- Passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- Apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- Labiel
- Erg nerveus
- Hyperactief
- Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- Negatief lichaamsbeeld
- Agressief, vernielzucht
- Overmatige masturbatie

Tegenover andere kinderen:

- Agressief
- Speelt weinig met andere kinderen
- Wantrouwend
- Niet geliefd bij andere kinderen

Tegenover ouders:

- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Gedraagt zich in het bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

Tegenover andere volwassenen:

- Angst om zich uit te kleden
- Angst voor lichamelijk onderzoek
- Verstijft bij lichamelijk contact
- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volgzaam
- Agressief
- Overdreven aanhankelijk
- Wantrouwend
- Vermijdt oogcontact

Overig:

- Plotselinge gedragsverandering
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- Slechte leerprestaties
- Rondhangen na school
- Taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder:

- Onverschillig over het welzijn van het kind
- Laat zich geregeld negatief uit over het kind
- Troost het kind niet
- Geeft aan het niet meer aan te kunnen
- Is verslaafd
- Is ernstig (psychisch) ziek
- Kleedt het kind te warm of te koud aan
- Zegt geregeld afspraken af
- Houdt het kind vaak thuis van school
- Heeft irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie:

- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- Sociaal isolement
- Alleenstaande ouder
- Partnermishandeling
- Gezin verhuist geregeld
- Slechte algehele hygiëne

➤ **SIGNALLEN SPECIFIEK VOOR SEKSUEEL MISBRUIK**

Lichamelijk welzijn:

- Verwondingen aan geslachtsorganen
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina of anus
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Problemen bij plassen
- Urineweginfecties
- Seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind:

- Drukt benen tegen elkaar bij lopen
- Afkeer van lichamelijk contact
- Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

➤ **SIGNALLEN IN HET ONDERWIJS**

- Speelt weinig met andere kinderen
- Niet geliefd bij andere kinderen
- Angst om zich uit te kleden bij de gym- of zwemles
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd (in vergelijking tot zijn klasgenoten)
- Slechte leerprestaties
- Plotselinge terugval in leerprestaties
- Vroeg op school komen of rondhangen na school
- Taal- en spraakstoornissen
- Moeite met concentreren
- Overcompenseren (opvallende extra inzet op school)
- Moe in de klas
- Faalangst
- Ouder houdt het kind vaak thuis van school
- Ouder heeft irreële verwachtingen van het kind
- Ouder zet het kind onder druk om te presteren
- Ouder heeft weinig of geen belangstelling voor de schoolprestaties van het kind

BIJLAGE 3 ROUTE BIJ SIGNALLEN VAN HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

